

CONVORBIRI LITERARE.

ANUL II

(1 Martie 1868 — 1 Martie 1869).

Redactoru: *Iacob Negruzzi.*

IASSI 1869.

TIPOGRAFIA SOCIETĂȚII JUNIMEA.

CONVORBIRI LITERARE.

Apare la 1 și 15 a fiecărei luni.

Abonamentul pe unu anu in România liberă unu galbenu; in Austria 4 fl. — Abonamentele se facu in Iassi la Tipografia Societății Junimea; in Bucuresci la librăria Soccec & Comp.

S U M A R I U.

Evreica, novelă de D. Leon Negruzzi.

Aforisme de D. T. Maiorescu.

Studii asupra literaturii spaniole. Miguel Cernates de D. St. Vărgolici.

POEZII:

Prin pădurea. . ; O roasă vestejită; Steaon. La marea . . .
de D-șoara Matilda Cugler.

Traduceri din H. Heine de D. N. Schellitti.

Notiță.

Correspondență.

Anunțu.

EVREICA.

I.

Pe la inceputul lui Mai, intr'o frumoasă sară, una din acele rare sări frumoase de primăvară in Moldova, când natura toată e imbracată cu verde, stelele lucescu ici și cole prin lumina feerică a lunei pline, când căldurile verei încă nu erau mari nici recelele umeși ale primaverii începătoare nu alungă muritorii prin case, in o așa sară, o mulțime de echipagiuri ce se intreceau prin lucsul livrelor și al cailoru, se cruciau mereu la Copou, câmpia care servece de preumblare Iășeniloru ce-și potu permite lucsul unui echipagiu sau a unei birje. Ici stăteau cinci,

șese trăsuri una lângă alta, formându unu grupu, din care se aușiau vesele risuri, colo altu grupu de câteva trăsuri, dincolo mai mulți preumblători pedestri urmași de trăsurile lor, astfeliu copoul, presentă unu aspectu variatu și romanticu in lumina indoiasă a lunei de primăvară. O musică militară cântă din când in când câte o arie din vre o operă italiană sau vre unu danțu. Când tăceau musicile, privighetorile de prin vii le țineau locul și preumblătorii stăteau ascultându când artea omenească când resunetn incântătoru al naturei. In mijlocul grupelor de trăsuri și preumblători, sosi deodată cu o mare repejune o birjă care venea despre barieră, și se oprî. Din ea sări ușor, unu tănăru binc făcutu și se amestecă printre trăsuri, salutându când in dreapta când in stinga, fără ănsă a scapă nici unu momentu din ochi pe vezeteul seu care privia intins spre barieră. Tănăru nostru păreă a fi o persoană cunoscută, căci mulți se apropiiau de dănsul pentru a-lu stringe de mână și a-i vorbi; elu ănsă eră distrasu, respundeă abie și căută mereu la orologiu, care se vede că nu-i mergeă indestul de răpede, căci unu observatoru minunțiosu ar fi remarcatu că de câte ori privia

numită a lui Pester. Deși proprietatea unui particularu, ea este deschisă la ori ce oară publicului iubitoru de preumblări.

În sara în care amu vădutu pe Scruteanu intrându în ea, grădina Pester eră în toată splendoarea frumuseței sale. Aerul eră parfumatu de mirosul plăcutu a multor specii de flori. Privighitorile cântau din toate părțile încântându urechile și astupându în acelașu timp resunetele pașilor. Lumina lunei străbătându abia prin întunecoasele alei, făcea ici strimte cărări luminoase, cole numai nisce linii de focu. Scruteanu, intrându în grădină, făcu căți-va pași și se opri. Elu scoase pălăria, șterse sudoarea ce-i acoperia fruntea, privi în dreapta și în stînga cu precauțiune, stătî câte-va momente în nehotărîre, ș'apoi apucându răpede aleaoa d'în dreapta intrărei, făcu căți-va pași, și se opri eară. Părea că ascultă. Aceasta urmă așa căt-va timp, ear deodată puse mîna pe inimă ca cum ar voi să-i mai micsureze bataia. Elu auđise o foșnire pe o bancă, și în adevăru pe acea bancă ședeau la umbra copacilor doue femei. Scruteanu înainte spre dînsule.

„Da ist er“ șopti o voace.

„Rebecca“, ăise acum tremurându Scruteanu. „Rebecca, eu sunt, nu mă cunosci?“ și se aședă pe bancă lîngă cea mai tîneră din femei, care se strinse cătră cealaltă, tremurându. „Ce'ți e frică de mine Rebecca?“ urmă Scruteanu luăndu mîna tinerei Evreice, cam în silă. Drept răspunsu, Rebecca strinse pușin unu degitu al amicului nostru.

„Sura“ s'adresă acesta acum cătră cea mai bătrână „du-te D-ta te rogu la marginea alei și bagă de samă să nu vină cineva. Rebecca părî unu momentu că voes-

ce să opriască pe Sura, aceasta ănsă se depărtă în tăcere și se opri la marginea alei, căți-va pași de la banca pe care ședeau amundoi tinerii.

— „Rebecca, tu tremuri de ce tremuri, iubita mea . . . tu plîngi chiar . . . Rebecca ce ai . . . răspunde-mi, te rogu!“ Aceste cuvinte fură ăise cu glasu rugătoru de tînerul nostru și intrerupte prin câteva sărutări, pe mîna tremurândă a tinerei evreice.

— „Veđi D-ta, Iorgule“ respunse evreica cu glasu înădușitu „veđi . . . ai cerutu să vinu aice cu mătușa mea . . . am venitu . . . am înșalatu pe tatăl meu . . . i-am ăisu, că mă ducu la mătușa mea a casă . . . și am venitu aice . . . Iorgule, D-ta ai se fii causa unei mari nefericiri pentru mine“ și acoperindu-și fața cu mînele, lăsă capul pe peptu, Iorgu ănsă cuprinđendu-i talia o strinse spre sine.

— „Rebecca,“ ăise elu „așa me iubesci tu? În locu să-mi suriđi cu acelu surisu dulce cu care m'ai farmecatu, tu plîngi și-mi vorbesci de nefericiri! Dar ce rău îți facu eu Rebecca? . . Vina mea este, dacă te iubescu cum ăncă nu am iubitul?! Vina mea este, dacă de alaltieri până în acestu momentu am fostu în friguri dure-roase? . . . Zimbescu-mi Rebecca ca să fiu celu mai fericitu omu . . . Zimbescu-mi draga mea, să credu că s'a deschisu cerul pentru mine.“ ăicendu aceste, Iorgu luase ămbele mîni ale evreicei într'ale sale și privia din totu sufletul seu în ochii lăcrămăndi ai copilei. Rebecca zimbî pintre lacrimi.

— „Cănd me vei privi așa . . . cănd te voiu vedē așa, Iorgule, în oara morții, ți-așu suride“ ăise ea.

Tinerii începurē acum acea conversațiune

vechie și clasică care urmează totdeauna, cu mici variante, între juri inamorați și le pare totdeauna nouă.

După vre o jumătate de oară Sura se apropié de dênșii și le spuse că oara dispărțirei sunase. Aceștia se scularé amundoi de pe bancă și-și luaré đioa bună fără a-și vorbi. Ambele femei se suiră in birja ce asceptă in grădină și porniré. Iorgu le ajutâ la intrare in trăsură și privi apoi lung după ele.

— „Judaucă . . . judaucă!“ strigâ elu apoi cu profundă durere „cine ar đice că această ființă fără potrivă pe pământu este o judaucă . . . o paria . . . că tatăl ei este unu mirșavu judanu cu perciuni . . . că secta din care face parte, e scoasă intregă din numerul oamenilor prin prejudiciile societății . . . De ar fi fiica celui de pe urmă muncitoru, ar đice lumea că Scroteanu a făcutu o nebunie luând'o de soție . . . dar o judaucă! Elu ar comite o crimă . . . lume nebună! Prejudicii ridicule și funeste! Așa dară Rebecca, fata lui Buruh juvaerģiuł poate fi, cel mult, metresa lui Scroteanu! . . . Scroteanu poate cel mult degradâ această gingașă ființă prin amorul seu adevăratu și puru, a o ridicâ nu!

Astfelu vorbiâ Iorgu in sine însuși, turburatu și amăritu. Trăsura celor doué femei trecuse ănsé de mult afară de poarta grădinei. Iorgu privi acum in jurul seu. „Ce sară frumoasă“ gândi elu „e ăntéia oară astăđi că s'a riscatu Rebecca să vie aice, e a patra oară că-i am vorbitu câteva momente! Ce copilă! . . . Imi e greu de această lume selbatică și nepăsătoare!

Iorgu se mai preumblâ căt-va timpu prin grădină, apoi eșindu afară, strigâ trăsura și đise: a casă! Birjarul porni fără a respunde. Amicul nostru sosindu a casă, făcú puțină toaletă, se uitâ lă orologiu care arată đece oare trecute și eșindu se duse la Turcănescu. După câteva momente tresura intră in curtea unei case mari și bine iluminate după căt se putea vedé prin ferestre. Iorgu intrâ in salonu. Acolo erâ o adunare de dame și cavaleri, care conversau in grupe; in camerele de alătore se vedeau mese de cărți in jurul cărora stateau mulți jucători. Iorgu se mestecâ intre grupe. Curënduse găsi eroul nostru numai cu alți doi domni intr'unu unghiu al salonului.

„Scii, Scroteanule“ đise unul dintre ei, o persoană slabă, imbrăcată după jurnalul de modă; cu o barbișă neagră, mare; mustețe lungi și puținul pėru al capului frisatu, „scii Scroteanule, că D-ta incepti a te face unu Don Juan ingrozitoru?“

— Eu, respunse Scroteanu, pentru ce și cum așa?

„Nu te mai face că'ntrebi“ đise a doa persoană, unu ténėru scurtu și grosu, copia imperfectă de pe celu de 'ntėiu „afară că faci părjolu in societate, dar apoi fata juvaerģiułui! Poate cređi că noi nu scimu, că D-ta te preumbli jumătate de đi dinaintea prăvăliei lui Buruh . . . că ți-ai cumparatu de doué septemăni in coace vr'o trei orologe, ș'apoi lanțuri și breloace și căte mai multe!

— Cine ți-a spusu asta amice, și-a bătutu jocu de tine. Am pusu de mi-a reparatu unu

orologiu și unu lanțu . . . eată totu, intim-pină eroul nostru vroindu a vorbi natural, fără a isbuti deplin.

„Aceste sunt fleacuri, dragă, „dise celu ăntăiu „poți să cumperi toată prăvălia judanului . . . tot de geaba . . . mulți și-au bătutu capul fără folosu. Judauca ta-i curioasă de tot . . . pe cât e de frumușică, pe atăta-i de crudă.“

— Tocmai de aceea „adaugi Iorgu, mai liniscitu“ de câte ori mi-ați spus voi că de geaba și-au bătutu capul toți tinerii nostri!

„Toți nu“ respunse celalaltu „eu de exemplu, nici am gânditu, căci dacă me puneam pe atăta să intorcu capul judaucei, crede-me că . . .

— Lasă-me. te rogu“ intrerupse celu micu și grosu, nu te mai fâli atăta, că te scimu noi.

„Ei, te apuci unu pariu!“ intrebă celu lungu și slabu.

— Cât vroesci, respunse celalaltu.

„Lasați aceste glume“ dise Iorgu căruia aceeașă conversațiune-i displăcă cu desevirșire.

Iorgu mai stătù cătva timpu acolo, apoi luându-și dioa bună eși și se duse a casă.

Capul ăi eră in focu.

(Va urmà).

Leon Negruzzi.

AFORISME.

(Urmare.)

Ce se mai vorbesce de cunoscință de oameni prin Psihologie! Cine cănoasce tastele clavirului, poate divinà mulțimea infinită a melodiilor?

* * *

Omul rău se perde prin partea sa cea bună, omul bunu prin partea sa cea rea. Causa trebuie să fie contradicerea, in care se află cu natura lor principală.

* * *

Don Quijote credea, că morile de vântu sunt uriași. Oamenii de rëndu credu, că uriașii sunt mori de vântu. Nebunia este aceeași, numai in casul din urmă e mai periculoasă.

* * *

Vocalele multor cuvinte sunt caracteristice pentru spiritul unui poporu. Limbele romane, când voru să esprime inteligința, intrebuintează vocalele inalte și ascuțite: in romănesce *minte* și *spiritu*, in franțuzesce *es-*

prit, etc. In cuvântul *spiritu* se simbolizează cea mai mare agerime, sonul *i* indoitu face impresiunea unui tăiuşu de cuţitu, care trebuie să pătrundă adânc. Şi germ. *Geist*, *Seele*, *Gemüth* sunt eterizate şi au ceva idealisticu in sine. Să se compare din contră slavonul дух. Acestu *u* lungu şi astupatu produce impresiunea unei pescere obscure şi pare a se potrivi numai cu unu capu fanaticu şi mărginitu.

Dacă e permisu a judecă din limbă, atunci trebuie să ne ferimu de unu poporu, alu cărui spiritu se numesce дух, a cărui inimă se numesce сердце şi care aerul liberu ilu exprimă prin Вѣздуж.

* * *

Selbaticii americani schimbau aurul şi mărgăritarele lor pentru frânturile de oglindă din Europa. Aşa facu şi copiii cei mici, şi mulţi din noi rămănu copii mici toată viaţa lor.

* * *

O împărţire marcantă a oamenilor de talentu este acea in critici şi contemplativi; cei d'ănteu producu ştiinţa, ceilalţi artea frumoasă.

* * *

Atacă o ţară lipsită de comunicaţiune: oraşu de oraşu o poţi invinge, căci fiecare rămăne isolatu şi nu-şi poate primi de la celalalte unu grabnicu ajutoru.

Tot aşa sunt de slabe cunoşcinţele fără sistemu.

* * *

Toate principiile generale sunt indiferente pentru bine şi rău. Causa este, că principiul se ţine de sfera abstractă, ear binele şi răul de sfera concretă. *Aplicarea* se încearcă a pune in legătură aceste doue sfere. Ănsă aplicarea este o operaţiune concretă *sui generis*, care nu rezultă cu necesitate din principiu.

Este dar fals in teorie şi timpu perdutu in practică, de a discută despre binele şi răul ideilor generale, şi totul atărnă de la aplicarea concretă. O partidă politică este liberală *numai* in aplicarea practică, ear principiile ei teoretice se potu numi liberale sau x y, căci in ori ce casu sunt indiferente.

* * *

Nu sabia, ci pana susţine popoarele.

* * *

Imaginea nuelei implântate in apă se frânge şi se abate in direcţiune străină. Aşa se

frânge ideea în creerii indivizilor ce o primescu. Instrucțiunea comună caută a repara răul și de multe ori nu reiese. Dar unde și ea lipsese, acolo oamenii nu se mai înțelegeu, și toate discușiunile adunărilor inculte exhală unu parfum de Charenton.

* * *

Cine mai are trebuință de unu 'exemplu pentru această frângere și instrăinare a ideei în capul diferiților indivizi, să cetească maximele lui La Rochefoucauld împreunate cu ale lui Montesquieu și Vauvenarques în edițiunea Firmin Didot. În această edițiune perfidă maximele lui La Rochefoucauld sunt însoțite de observările lui Aimé-Martin asupra lor; dar observările lui Aimé-Martin sunt așa de părăsite de toți Dumneștii, încât anulează valoarea întregii 'publicațiuni. D. e. în maxima sa a V-a La Rochefoucauld ție cu dreptu cuvântu: „Durata pasiunilor noastre depinde tot așa de puțin de la noi, ca și durata vieței.“ La aceasta Aimé-Martin face întrebarea: *Si cela était juste, de quoi nous servirait la volonté?* Ȃnsă este evident că maxima lui La Rochefoucauld ție cu alte cuvinte, că voința noastră este în serviciul pasiunilor pentru a le realiză scopul, dar nu vice-versa pasiunile dependente de regularea voinței. Prin urmare falsitatea acelei maxime nu se poate dovedi niciodată prin întrebarea *la ce ne servesc voința?* Aceasta fiindu — nu o obiecțiune, ci o neînțelegere a maximei.

Maxima a XXIX-a: Răul ce-lu facemu, nu

ne atrage atăta persecuțiune și ură, cătă însușirile noastre cele bune? Aci Aimé-Martin esclamă: *c'est calomnier le genre humain. Socrate et Fénelon furent persécutés, ils ne furent point haïs.* (?)

Maxima a X-a: „În inima omenească se produce o generațiune perpetuă de pasiuni, așa încât ruinele uneia sunt mai totdeauna bazele alteia.“ Nota lui Aimé-Martin: *Dans leur passage rapide, toutes les passions nous laissent mécontents, et le mécontentement nous conduit peu à peu à la seule passion qui puisse avoir de la durée: la vertu.* Virtutea o pasiune! Etc. etc.

Ce soarte stranie a adusu asupra maximelelor lui La Rochefoucauld unu comentatoru ca Aimé-Martin!

* * *

Geologia, intrucăt se ocupă de epocile formării pământului înainte de aparițiunea omului, este încercarea fantastică de a urmări fenomenele naturei pe șirul causalității înapoi și de a represintă lumea precum ne-ar fi părutu, *dacă* amu fi fostu spectatorii ei de la începutu. Precum ănsă este sigur, că noi nu amu fostu spectatorii pământului în epocile sale primitive, tot așa e de sigur, că fenomenele în aceste epoce nu au pututu fi așa precum ni le arată Geologia. Căci toate calitățile descrise în fenomenele naturei, afară de puterea, care este cauza lor presupusă și care se manifestă ca mișcare sau vibrațiune, sunt impresiuni a le nervilor animalici și fără acestia nici nu au existență distinsă.

* * *

Când inaintea Naturei reflexive se prezintă pentru prima oară sufletul omenesc, ultima-i creațiune, cu dorințele lui de totdeauna și cu mulțămirea de niciodată, cu egoismul radicalu și cu inteligența și inima accesorii: atunci Natura se sperie de propria sa faptă și, suflându în beșica de săpunu, o condamnă la moarte.

Aceasta a fostu judecata cea d'ântăiu, care a dispensatu omenirea de judecata cea din urmă a creștinismului.

* * *

(Va urmă.)

T. Maiorescu.

Studii asupra literaturii Spaniole.

Miguel Cervantes

autorul lui Don Quijote.

I.

De la începutul renascerei literelor române, scriitorii noștri s'au ocupatu mai mult sau mai puțin cu literaturile străine, pe care s'au silitu a le face cunoscute la noi sau prin imitațiuni, sau prin traduceri. Aceste studii însă s'au mărginitu în cea mai mare parte la literatura francesă și la cea germană. Câte

odată ele s'au întinsu și asupra celei italiene. Literatura engleză chiar, nu ne e cu totul necunoscută, mulțămită unor traduceri din producțiunile ei cele mai însemnate, ce au începutu de cătu-va timpu a se publica în românește. Literatura spaniolă singură e până acumu mai cu desevirșire necunoscută de publicul român luminatu. Ea n'a atras încă, cu foarte mici excepțiuni, atențiunea mai a nici unuia din scriitorii noștri contemporani. Nu avem a ne ocupa aici despre cauzele acestei uitări. Ele sunt prea evidente pentru ca se fie nevoie de a le enumera și justifica. Vomu însemna numai că acum când România a câștigatu, prin concursulu evenimentelor recente, o importanță politică, ce n'o aveă mai înainte, când numele ei a strebătutu până și dincolo de Oceanu, în lumea nouă, ar fi o greșală pentru noi de a nu căuta să facem cunoștință, pre cât mijloacele ne permitu, și cu literaturile popoarelor ce sunt în relațiuni cu noi, și mai alesu când aceste popoare se tragu, ca poporul spaniolu, din aceeași vișă comună, și sunt legate cu noi prin suveniru așa de scumpe ale trecutului.

Nime, credemu, nu va contestă utilitatea acestor studii, ori cât de restrinse și de incomplete aru fi ele.

Precum în sensul fisicu, oamenii trebuie să se ajute unii pe alții, de asemenea și în sensul moralu, totu ceea ce privește inteligența ominească își datoresce concursu, sprijinu și ajutoru. Aceasta e legea progresului societăților; aceasta e condițiunea neaparată a civilizațiunii și a culturii umane. Cugetarea nu are nici o patrie! Vatra ei e lumea întreagă: regină a creațiunii, misiunea ei e

de a circula în toată întinderea nemărginitului său imperiu, fără a se da înapoi dinaintea vr'unui obstacul, fără a se opri dinaintea vr'unei frontiere. Ea trece prin toate limbele, și nu se închide, pentru a ține ast-feliu, nici într'una.

II.

După cele șise, fiecare va înțelege ușor, pentru ce începem aceste studii cu Cervantes, și nu cu alți autori, de care literatura spaniolă e așa de bogată și de mândă cu dreptu cuvântu. Cervantes e unul din acei oameni a căroră celebritate nu e mărginită prin nici o limbă. prin nici o țară, a căroră nume va trăi cât lumea, pentru că reputațiunea sa nu depinde numai de la oamenii învățați și de gustu, de la cei ce facu parte numai dintr'unu ordinu oarecare a societății, ci de la mulțimea tuturor celor ce știu a ceti. Elu începe lista genilor ce ilustră domniile celor trei Filipi în Spania, în a doua jumătate a secolului al XVI, și întâia jumătate alu secolului al XVII.

Dar să dăm mai întâi oare care noțiuni biografice asupra acestui mare geniu.

Miguel de Cervantes Saavedra se născu în 3 Octombrie 1547 la Alcalá de Henares, *) dintr'o familie, despre care nu avem nici o cunoștință. Elu făcu studiile sale în Madrid. Din cea mai fragidă vîrstă arată o mare trageră de inimă pentru poezie, cetia cu multu nesățu poeziei și romansierii spanioli, și scrise elu însuși multe poezii, dar sărăcia în care se află ilu silă să intre în serviciul car-

dinalului Aquaviva, care-lu duse la Roma, unde Cervantes nu remase multu timp. Iubirea de glorie și aspirațiuni mai strălucite ilu făcură să îmbrățoseze cariera militară. Elu se află sub ordinele lui Don Juan de Austria, în bătălia de la Lepanto **) unde perdū mîna stingă. Vroindu după aceea să se întoarcă în Spania, corabia pe care se află, cădu în mînile Corsarilor africani la care Cervantes fū sclavu în timpul de cinci ani, până ce se rescumpără în 1581. Reîntorcându-se Madrid, fără cea mai mică speranță, cu totul ruinatu, fără nici o protecțiune, elu se aruncă de nevoie în cariera dramatică, spre a-și procura cele necesare traiului. Câte-va comedii și tragedii ce compuse, fură primite cu mari aplause. Dar acestu succesu ținu puțin, căci în curându admirațiunea publicului se întoarse spre Lope de Vega, a căruia prodigioasă imaginațiune atragea atențiunea tuturor. Cervantes se căsătorî după aceea, și căpătă la Sevilla o mică funcțiune ce deabia îi inlesnea cele neaparate pentru traiu. Renunțându la teatru, elu se simți atrasu, printr'o dispozițiune naturală a genului său, spre unu altfelin de compozițiune, menită alu face nemuritoru. Remășița vieții sale o consacră cu totul operei sale *Don Quijote*, din care publică partea întâia în 1605.

Succesul acestei cărți fu nepomenitu : 35,000 de exemplare se strecurară cât trăi Cervantes. Ea fū tradusă în toate limbele, și aplaudată de toate națiunile. Cu toate aceste, printr'o nenorocire, comună, mai la toți oamenii cei mari, Cervantes nu vedu nici o

*) Mică polție situată pe riul Henares.

**) În 7 Oct. 1571.

imbunătățire în condițiunea sa materială. Nici regele Filipu III, nici vre-unu altul din curtenii sei, nu ajutăre pe nefericitul scriitoru, condamnatu a trăi în cea mai mare lipsă. Ce e mai mult încă, unul din contimpuranii sei întreprinse, sub unu nume inchipuitu, continuarea operei lui Cervantes, într'unu modu foarte inferioru originalului. Această împrejurare amărî foarte mult ultimele zile a lui Cervantes, care publică în 1615 a doua parte a lui Don Quijote, unde în mai multe locuri, își bate jocu de autorul falsului Don Quijote. Puțin după aceea la 23 Apriliu 1616, Cervantes murî în etate de 67 ani.

III.

Don Quijote e unu romanu de cavalerie, prin care Cervantes își propuse de a combate, de a ridiculiză mania ce aveau atunci scriitorii de a compune romanuri care de care mai curioase și mai estravagante, cari de carimai bizare și mai departate de adevăru. Nici unu nu voiă să represinte omenirea așa cum este, nici unu, să arăte societatea după cum trebuie să fie. Imposibilul eră singurul tărĕmu al scriitorilor. Frumuseți fără samĕnu, palate de diamantu, insule plutitoare, lacuri de focu, care aerie, geniuri vrăjitoare, urieși, draconi, eată ce se puteă găsi în cărțile lor. Fără celu mai micu respectu pentru adevăru, sau natură, ei umpleau scrierile lor de greșelele cele mai neertate în istorie, în geografie, în fizică, de erorile cele mai condamnabile în morală. Influența lor eră foarte periculoasă pentru bunul gustu și pentru artea de a scrie, precum și pentru spiritul și judecata lectorilor. Ei nutriau numai imagina-

țiunea, fără a desvĕli vre o altă facultate a omului. Gustul viu pentru adevăru dispăreă; istoria nu plăceă decătu fiindu amestecată cu fabule, povești, cu întâmplări supranaturale.

Cervantes se ridică în contra acestor escese. În *Don Quijote*, elu pune în față unu cu altu, doue caractere cu totul opuse și pe acestu contrastu zidesce întregul seu monumentu.

Don Quijote represintă spiritul poeticu esaltatu, care nu trăesce în realitate, ci se lasă în voia imaginațiunei, și a căruia viață nu e decătu unu lungu visu, din care nu se desceapătă până în oara morței. Sancho tovarășul seu, înfătoșează din contra spiritul celu mai prosaicu, cele mai vulgare calități, sensualitate, lăcomie, lene, timiditate, egoismu, viclenie; cu toate că până la oare care puntu elu e bunu, credinciosu și chiar și simțitoru.

Cervantes dotatu de acele calități ce sunt patrimoniul numai a geniilor celor mari, înțelese că nu trebuia, mai cu samă într'unu romanu comicu, să introducă unu caracteru odiosu. Elu voi ca amundoi eroii sei să fie deopotrivă iubiți de cetitoru. Don Quijote a nebunitu, urmându filosofia sufletului, născută din sentimente esaltate, din delirul continuu ce-i inspiră ideea de a căută o lume ce nu esistă. Sancho se poartă tot așa de nebunesce luându de regulă filosofia practică a utilității calculate. Elu e așa de materialu în aplicările sale, că lumea pentru dĕnsul nu poate servi decăt spre a-i satisface injositoarele sale dorinți. Amundoi au o judecată bună și intențiuni oneste: Sancho cunoasce esaltațiunea ridiculă a stăpănului seu; Don Quijote critică cugetările comune a le escuderului seu. Amundoi vorbescu bine între ei, când nu se află sub influența maniei ce-i

predomnesce, Don Quijote cu doctrina și erudițiunea ce dătoresce intinselor sale cunoștințe, Sancho cu acele maxime ce sunt fructul experienței seculilor, și care formează ceea ce se numesce filosofia poporului. Dar și Quijote și Sancho când ascultă, celu ăntăiu esaltațiunea sa, celu alu doile egoismul și pasiunile sale brutale, comitu mii de extravaganțe, pentru care primescu aspre pedepse. In modul acesta autorul arată drumul pe care unu bunu cavaleru ajunge la perfecțiune, ce e de o potrivă departată de amundoue estremitățile. Astfelu in mijlocul nebuniilor ce facu ambii eroi, nici unul, nici altul nu devinu odioși. Lectorul ride de extravaganțele lor dar trage folosu din lecțiunile ce-i dau. Contrastul ce domnesce intre Quijote și Sancho, precum și intre ei cu lumea reală, formează fondul unei drame totdeauna noue și adevărate.

IV.

De la inceputu chiar și, pentru a dice așa de la ridicarea cortinei, ne apare eroul Don Quijote in adevăratul seu caracteru. Interiorul casei sale, și viața sa ne sunt cu demănuțul descrise. Ilu vedemu cum șede medităndu, dispunēdu, esecutāndu nebuneasca sa intreprindere de a cutrieră lumea spre a căntă aventure și a-și face unu nume neperitoru. Dar tovarășul și celelalte lucruri necesare ăi lipsescu ăneă. Don Quijote se intoarce in satul seu spre a-și complectă equipagiul de cavaleru retăcitoru. Doue alte persoane foarte importante prin rolul ce joacă in cursul acțiunei, se presintă cu hotărire de a-lu scapă de extravaganțele sale. Popa și bărbierul, into-

vărășiți in curēdu de o altă persoană mai infocată și mai intreprinđtoare, formează oare cum partida de opoșiune. Ei despoae mai ăntăi pe Don Quijote de cărțile sale iubite, care sunt causele dureroasei sale rătăciru, și ascundu in zidu biblioteca sa. Rēul ănsē eră acum fără leacu. Don Quijote scapă din nou și reincepe călătoria sa, insoțitu numai de escuderul seu Sancho, și aprovisionatu de toate cele ce-i lipsiau in ăntăia sa expedițiune. După feliurite episoade, sau intămplări mai mult sau mai puțin legate cu fondul operei, doi doctori aleargă la ospătărie spre a tāmădui pe acestu nebunu. Ei ilu inchidu intr'unu feliu de cușcă, pe unu caru cu boi, și in această stare ridiculă, in mijlocul predicțiunilor lui celor mai extravaganțe și mai nebunesci, ilu reconducu a casă, și-lu mântue in aparență de boala sa necurabilă. In acestu timpu se presintă o nouă persoană, decurēdu sosită de la Salamanca, bacalau-reul Samson Carrasco, care istorisesc publicitatea călătoriilor aventuroase ale lui Don Quijote. Prin comentariile, laudele, critica istoriei, elu turbură capul cavalerului; entusiasmul seu se esaltează mai mult decât ori când, și pentru a treia oară Don Quijote incepe călătoria sa.

Aventurele, sunt in răpejunea, in periculele și in conclusiunile lor variate in nesfirșitu, cu o admirabilă fecunditate. Căte odată douespredede se află reunite in acelașu capitulu, și toate concură la acelașu scopu principalu, care e de a intartă mânia sermanului cavaleru, și a-lu face să easă din inșălăciunea sa. Mai insemnată e aventura junelui Andrei in prezența mai multor persoane, eșirea călugărului, luarea in risu a lui Sancho la

masa ducelui etc. Dintre toți ănsă Carrasco se desiluzionează mai tare. Sub nume de cavalerul *del Bosque*, amoretatu de oare care Casilda de Vandalia, plinu de mândrie și de presumpțiune, elu sboară spre a căută pe est-travagantul seu antagonistu. Catastrofa se prepară printr'unu dialogu animatu între cei doi cavaleri, de unde rezultă o provocațiune. Lupta se incinge la revarsatul ȝorilor. Printr'unu incidentu comicu și neasceptatu, ca toate cele ce se ȝăsescu in întreaga operă, șagalnicul provocatoru Carrasco e invinsu. Resultatul acestei victorii este că necomparabilul invingătoru devine cu mult mai nebunu și tovarășul seu Sancho, plinu de mirare, se confundă mai tare in orbirea sa fără margini.

O mulțime de alte aventuri se succedază, precum ingrozitoarea întâlnire a Leilor, dispusă și terminată cu atâta ghibăcie. Sancho in fuga lui intoarce neincetatu capul îndărătu și bate magarul seu. Succesul fericitu îngânfează astfelu pe eroul nostru că după esemplul celorlalți cavaleri retăcitori, elu își dă singuru unu supranume nou și pomposu de cavalerul Leilor. In urmă se duce la Barcelona; incântatu, plinu de entusiasmu de primirea ce i se face și de serbătorile celebrate in onoarea lui in această politie, aflându-se acam in culmea gloriei sale, elu vede aparându cavalerul Lumei-Albe, care-lu bate și câștigă victoria. Nenorocitul Don Quijote descuragiatu, și mai mortu, se lasă in voia invingătorului, căruia ȝi promite și jură că se va intoarce in satul seu. Acolo se bolnăvesce de suparare și de melancolie, adoarme unu momentu, se trezește, devine și mai bolnavu și moare. (Va urmă.)

St. Vărgolici.

POESII.

PRIN PĂDUREA....

Prin pădurea cea uscată
 Trece vântul văjiindu
 Ș'unu covoru sub pasul toamnei
 Elu ascerne pe pământu

Sus pe ceru s'adună nouri
 Tot mai deși mai negri vinu
 Și prin vântul celu de toamnă
 Trece ca unu greu suspinu

Earna tristă e aproape
 Și sub cruda ei domnire
 Totu ce-i viața'n astă lume
 Va ȝăsi a se peire

Numa'n peptul meu acuma
 Earna nu poate intră
 Primavara inflorită
 O portu in inima mea

Nu mi-e frică nici de nouri
 Nici de-al ernei groznicu chinu
 De când dulce imi zimbesce
 In doi ochi unu ceru seninu.

O ROSĂ VESTEJITĂ.

Când greaoa mea durere
Când viața-mi s'a sfârși
Pe inima mea moartă
O rosă veți găsi

O rosă vestejită
Dar să nu mi-o luați
E totu ce ieu cu mine
Cu dēnsa mē'ngropați.

In ȃilele trecute
ȃile de fericire
Eu am primitu printr'ēnsa
O dulce, dulce scire

Pe inima-mi ferbinte
Serman'a vestejitu
Cāt am scaldat'o'n lacrimi
Dar n'a mai infloritu.

S T E A O A .

Când după multe chinuri
Unu bietu nenorocitu
In brațul rece-al morții
Scapare a gāsitu

Atuncea de pe ceruri
Cade-o măndră stea,

Căci fie care'n lume
Iși are steaoa sa

Și de nu-ți-a fi milă
Și de nu me-i iubi
O stea are să cadă
Scii tu a cui va fi?

C A M A R E A

Ca marea de adăncă
Ca ea făr de sfișitu
Eră acea iubire .
Cu care te-am iubit

Perfidu, făr de credință
Amorul tēu eră
Ca marea de adăncă
E astădi ura mea.

Matilda Cugler.

DIN H. HEINE.

(Traduceri.)

Lore-Ley

Nu sciu oare ce imi este
Ca așa măhnitu eu sunt,
Din vechi timpuri o poveste
Mie nu-mi ese din gându!

E recoare și'nserează
Rhinul curge 'ncetișor,
Culmea naltă scânteiază
In lumina Țorilor.

Sus pe virfu șede-o fecioară,
Coți de auru impletindu,
C'o parură lucitoare,
Ca unu soare strălucindu.

Și cu peptini d'auru prinde
Cântându dulce, pĕrul seu,
Melodia sa aprinde
Doru adâncu in peptul teu.

Și pĕscaru 'n luntrea mică
E cuprinsu de jalnicu doru,
De bulboană n'are frică
Sus privesce cu amoru!

Vĕdu că valul a să 'nece
Pe pescarul incântatu,
Lore-Ley in unda rece
Cu-alu seu cântu l'a afundatu.

* * *

Lacrimă tristă și solitară
A mea vedere ai tulburatu,
Tu din vechi timpuri ai remasu încă
In ochiu-mi rece și intristatu.

Ai avutu multe surori lucinde
Ce sau scursu toate, ce numai sunt,
Cu-a mea durere, cu-a mea plăcere
S'au scursu in noapte, s'au scursu in vĕntu

Și ca o ceață s'au stinsu ș'acele
Steluți albastre, ce-au revĕrsatu

Acea durere și-acea plăcere
Pe al meu sufletu, cu'n sărutatu!

Ah dac'amorul meu chiar dispare
Ca nălucire, ca noru, ca fumul!
Atunci bătrână lacrimă tristă
Și tu din ochiu-mi să curgi de-acum!

* * *

Spre maluri mână luntrea
Fetiță de pĕscaru,
Vin' lângă mine, dragă,
Să uitu chinul amaru!

Pe peptu-mi puneți capul
Fără teamă, nici fioru,
Nu te increți tu Țilnic
In valul mugitoru?

Ca marea-i ș'al meu sufletu,
Furtune Țlu isbescu,
Și multe perle scumpe
In fundu-i odihnescu.

* * *

Tu ai unu mare nume,
Diamante, perle ai
Și ochi cum nu-su in lume
Iubită, ce mai vrei?

Cu ochii tei de-o mie
De cânturi mă'nspirai,
D'eternă poesie
Iubită, ce mai vrei?

Cu-a ochilor lumine
 Tu chinuri multe-mi dai
 Și mai zdrobitu pe mine
 Iubită ce mai vrei?

* * *

Dragă astăzi să-mi spui mie
 Nu ești tu unu visu de-amoru,
 Ce poetul inventează
 Inspiratu de alu seu dōru?

Dar nu credu că ochi de āngeru,
 Gur'āșa de sārutatu,
 Așa dulce copiliță
 Unu poetu să fi creatu

Basiliscuri și vampire
 Și balauri sute, mii,
 Sciu poeții să creze
 Și să cānte'n poesii

Dar atāta viclenie,
 Cu unu chipu āșa plācutu,
 Cu ochi falși și blānđi de-odatā,
 Nici prin gāndu nu le-a trecutu.

N. Schelitti.

Notiță.

A cincea aniversară a inființării Societății „Junimea” a fostu serbată in modul obicinuitu. Toți membrii Societății cari locuescu in Iași se intrunirē. Din acei care locuescu in alte orașe sau

la țară s'au grăbitu mai mulți a veni la Iași pentru a luă parte la această festivitāte. In numărul acestora erā și D. Vasilie Alexandri. — După darea de samă a lucrărilor Societății din șirul anului, din care a resultatu unu progresu insemnatu in comparațiune cu darea de samă a anului 1867, Societatea a trecut la lucrări literare. Aproape fiecare dintre membri adusesse vre o compunere originală fie in prosă, fie in versuri, compuneri in care partea umoristică nu jucă rolul celu mai puțin insemnatu. Banchetul prin care se terminā serbarea, ilustratu prin mai multe discursuri și toasturi, s'a prelungitu până in noapte in veselie și plăcere.

Red.

CORESPONDENȚĂ.

— *D-lui B. Almasianu in Sibiu.* — Cu mulțămire, gratis.

— *D-lui Vicepreșcdinte a Societății Române de lectură din Satumare.* — Modestia nu ne permite a publicā mulțămira publică ce ne trimeteți.

— *D-lui B. M. in Bucuresci.* — Ne pare rău dar acelu „vomu vedē” dintr'o corespondență anterioară se raportā la unu altu Domnu M... — Sperați āncă? — Lasciate ogni speranza!...

— *D-lui C. A. I.* — Dacă flautul vē inspirā asemene poesii, vē dāmu consiliul să-lu părășiți grabnic.

— *D-lui N. St. G.* — Epigramu și frunđi uscate? Ce păcate! Ce păcate!

— *D-lui T. S.* — A la bonne heure!

Red.

DE CUREND S'A DESCHISU IN IASSI

LIBRARIA „JUNIMEA“

(Casele Bancei, in colțu.)

Publicul amatoru de litere, științe și belle-arte va afla o colecțiune aleasă
de autori

FRANCESI, GERMANI, ENGLESI ȘI ROMĂNI,

in edițiuni variate de luxu, de bibliotecă și edițiuni in usul scoalelor

CU PREȚURILE CELE MAI MODERATE

CLASSICI FRANCESI.

Classici Germani.

FILOSOFIE.

RELIGIUNE.

LITERATURA MODERNĂ.

ROMANURI.

DRAME.

COMEDI I.

Istorici Germani, Englesi și Francesi.

JURISPRUDENȚA.

AGRONOMIA.

MATEMATICA.

MEDICINA.

Fisica. Chimie.

STATISTICA.

Economie Politică.

Cărți ilustrate de artă și știință.

PRESENTURI DE ANUL NOU.

Hârtie de biurou, hârtie de luxu pentru scrisori și desemnu.

OBIECTE DE BIUROU DE LUXU ȘI ORDINARE.

Fotografii artistice in formatu mare și formatu: Carte de visită.

ALBUMURI DE LUXU, PORTEFEUILLE DE BUREAU, etc. etc.

LIBRĂRIA „JUNIMEA“ va oferi in curendu publicului cetitoru:

UNU CABINETU DE LECTURĂ COMPLECTU

in limba Germană și Francesă.

(Catalogul se va distribui gratis.)

Toate cărțile imprimate cu spesele Societății Junimea sunt de vânzare in Iassi
numai la această Librărie.